Günün Akisleri

Talebelik ayıp mı?

Avrupada bütün gençler ve bilhassa yüksek tahsil talebesi talebeliğile iftihar eder, yaşadığı muhitin içinde güzel bir payenin basamaklarında yükseldikçe müstakbel mesleği ile göğsü kabarır, mensup olduğu fakültenin rengini, remzini üzerinde, şapkasını başında taşımaktan zevk duyar.

Halbuki bizim talebelerimiz?

Bizde orta tahsil çağında olan talebelerde bir kocaman adam olmak merakı var. Kasketler, ya mektebin civarındaki bir tütüncü veya berber dükkânında, ya koltuk altında, ya çantanın içindedir. Soğuk günlerde başlarına takacak bir fötr şapka bulamazlarsa, mecburen kasket giyerler. Fakat bu sefer de ağızlarında sigara gezdirirler.

***

Vekâlet, talebenin bu temerrüdü ile mücadele halindedir. Kasket giymiyen talebelere ceza verilir. Fakat işte o kadar. Tıpkı mektepten kaçan ve kahvelerde vakit geçiren gençlerin polis marifetile takip edilmesi gibi.

Talebelere üniforma

Biz şahsan lise talebelerinin baştan aşağı yerli malından üniforma giymesi ve saçlarını da üç numara ile kestirmesi taraftarıyız. Bu suretle talebeler arasındaki servet farklarını kısmen olsun ortadan kaldırabileceğimiz gibi, onların sokaklarda efendiliklerini idrak ederek gezmelerini de temin etmiş oluruz. Bu münasebetle geçenlerde yine bu sütunda üniformanın hayırlı neticelerinden bahsetmiş ve Darüşşafakalı gençlerin kibar ve yüksek tavırlarını da misal olarak ileri sürmüştük.

Ocakçılık gayreti iyi şeydir

Talebeye, talebeliğin yüksek ve güzel zevkini aşılamadıkça bu temerrüdün önüne ceza ile geçilebileceğine doğrusu pek ihtimal veremiyorum. Genç, mektebi ile iftihar etmelidir. Mensup olduğu ilim yuvasını yükseltmek, ona nakisa getirtmemek için ruhunda bir hararet duymalıdır.

Burada, büyük bir ekseriyetin fikrine muhalif olarak ocakçılık gayreti diye tesmiye edilen bir yurt sevgisinin mübah ve hayırlı olacağına da kani olduğumu söyliyeceğim ve gençler arasında bir nevi rekabet uyandıracak olan bu çekişmenin hayırlı neticeler vereceğini de iddia edeceğim. Avrupada, bilhassa İngilterede yaşını başını almış büyük insanların hemen hepsi, Oksfordlu veya Kembriçli olmanın heyecanını hâlâ yüreklerinde taşırlar ve bütün muvaffakıyetlerini, feyiz aldıkları müesseselere mal etmekten büyük bir zevk duyarlar.

Ocakçılığı, şerefli bir mensubiyet haline sokmadıkça, talebeyi mektebin manevî havasile yekvücut etmedikçe, onda talebelik zevkini yaratmak güç olacaktır. Biraz da bu taraftan işi tecrübe etsek herhalde faydalı olur.

C. B.

Alsas'ın vaziyeti

Strasburg, 20 (A.A.) — D. N. B. bildiriyor:

Alman nahiye teşekkülleri, Strasburgda siyasî bir toplantı yapmıştır. Bu toplantıda bulunan Alsas umumî valisi Robert Wagner şunları söylemiştir:

Alman kılıcile geri alınan bu eski Alman topraklarının parti tarafından kurulan siyasî bünyesi, iktisadî sahaların tahakkuk ettirilmesile tamamlanmıştır. Alsas, Fransa için ağır bir yüktü. Almanyanın ise bir parçasıdır. Gelecek aylar içinde Alsasa o kadar siparişler verilecektir ki bütün Alsaslılar iş bulacaktır. Alsas, müttehit olarak Almanyaya avdet etmiş ve Alman birliği içinde devamlı ve ebedî bir vatan bulmuştur.

Bulgar ajansının bir tekzibi

Sofya, 20 (A.A.) — Bulgar ajansı: Sofyada bir Alman subayile bir Bulgar üniversite talebesi arasında kanlı bir hâdise vukua geldiğine dair bazı yabancı radyoların yaydığı haberlerin, Bulgar mahfillerinde hayal mahsulü olarak istihza ile karşılandığını bildirmiye mezundur.

Veygandın teftişleri

Vichy, 20 (A.A.) — D.N.B.: Rabattan bildirildiğine göre, Fransız hükûmetinin Şimalî Afrikadaki fevkalâde mümessili General Weygand Fasta teftiş seyahatine çıkmıştır. Rabata muvasalatında tayyare meydanında umumî vali General Nogues tarafından karşılanmıştır. General Weygand Fasta bir hafta kadar kalacaktır.

SON HABERLER

Vazife başında vefat eden veya sakatlanan memurlar

İçin mühim bir proje hazırlanıyor, yakında Meclise verilecek

Ankara, 20 (Hususî) — Devlet iktısadî teşekküllerinde çalışan ücretli memurlara ait hazırlanmakta olan proje son şeklini almıştır. Projenin esaslı maddelerinden biri vazife başında terki hayat eden veya sakatlanan memurlara verilecek maaş ve ikramiyeye aittir.

Bu madde hazırlanırken Devlet memurları hakkındaki mevzuat göz önünde bulundurulmuştur.

Devlet iktısadî teşekküllerinde çalışan ücretli memurların da muayyen müddetleri ikmal ettikleri takdirde kendilerine veya öldükleri zaman ailelerine bir maaş bağlanması da karar altına alınmıştır. Proje bugünlerde Büyük Millet Meclisine sevkedilecektir.

Emlâk ve Eytam Bankası umumî heyeti toplantısı

Banka 13 üncü hesap yılında 653 bin lira temettü temin etti

Ankara, 20 (A.A.) — Emlâk ve Eytam Bankası heyeti umumiyesi bugün Bankanın merkezinde toplanmıştır.

Bilânçoya nazaran Bankanın 13 üncü hesap yılı içinde elde ettiği kâr 653,036 liradır. Banka umumî heyeti idare meclisinin raporunda teklif ettiği veçhile bu miktarın 317,111 lirasını (a ve b) tertibi sermayedarlarla yüzde 4.½ nisbetinde kâr olarak tevziine ve mütebaki kısmının da esas nizamnamesine uyarak muhtelif tertiplere konulmasına karar vermiştir.

Umumî heyet, müddetleri biten idare meclisi âzalarından Hayrullah Özbudun ile Muhlis Arısanı yeniden idare meclisi âzalığına seçmiştir.

Kükürt istihsalimizi arttırmak için tedbir alınıyor

Ankara, 20 (Hususî) — İktısat Vekâleti bağlarımızı külleme âfetinden kurtarmak için Ziraat Vekâleti ile işbirliği yapmış ve bu hususta kükürt istihsalâtımızı arttırmak için icap eden tedbirleri almış bulunmaktadır.

Öğrendiğimize göre İktısat Vekâleti son zamanlarda istihsal edilen 56240 torba kükürdü tamamen Ziraat Vekâletinin eline vermiştir.

Diğer taraftan bu rakamın nisan ayında 58640 torbaya çıkarılacağı bildirilmektedir.

Roosevelt Avrupayı zaptetmek istiyormuş

Roma, 20 (A.A.) — Stefani ajansı bildiriyor:

Tevere gazetesi Birleşik Amerika Devletlerinin muharebeyi, daha başlamadan kaybettiğini yazmaktadır. Amerika yirmi senedenberi totaliter milletlere karşı düşmanlığını ilân ederken eski dünyayı fethetmek için Avrupada bir köprübaşı tutmak istiyordu. Bugün Roosevelt İngilterenin, bulunduğu vaziyet dahilinde, Troie atı rolünü oynamaktan kaçınmıyacağını zannetmekte ve İngilterede bir köprübaşı elde ettiği takdirde Avrupanın mukadderatına hâkim olmayı tasavvur etmektedir. Bu yanlış bir hesaptır. Wilson ve Coolidge de Avrupa henüz farmasonluğun cenneti olduğu sıralarda buna teşebbüs etmişler, fakat muvaffak olamamışlardır.

Roosevelt çok geç kalmıştır. Mihverin siyaseti Avrupayı öyle sağlam bir kaya haline getirmiştir ki beynelmilel yahudi âlemine satılmış olanlar buna karşı hiçbir şey yapamazlar. Avrupa, mücadeleye çağırılacağı her yerde harbi kazanacaktır.

Amerika, Gestapoyu protesto etti

Berlin, 20 (A.A.) — Öğrenildiğine göre, Amerika gazetecisi Otielett'ın tevkifi dolayısile, Amerika Birleşik Devletleri Büyük Elçiliği, doğrudan doğruya Gestapo nezdinde protestoda bulunmuştur.

Yeni Zelanda tekrar asker topluyor

Wellington, 20 (A.A.) — Yeni Zelanda Millî Hizmetler Nazırı Semple, Yeni Zelandanın ihtiyat ordusu için gönüllü asker almak usulünün tekrar ihdas edildiğini bildirmiştir. Bu kayda 16 yaşından aşağı üç çocuğu olmıyan 19 yaşından 45 yaşına kadar bütün Yeni Zelandalı erkekler tabi olabilecektir.

Semple demiştir ki:

Ordumuzun pek yakında tamamile seferber hale getirilmesi esaslı bir noktadır. Sıhhî sebeplerden dolayı hizmetleri tehir olunan 19 yaşından 45 yaşına kadar bekârlarla evlilerin silâh altına çağırılması için de icap eden bütün tedbirler alınmıştır.

SİYASET

Rumanyanın istikbali

Rumanyada milletin karakteri, an'aneleri ve memleketin dahilî bünyesi ile kabili telif olmıyan bir haricî politika takip edildiği için dahilî sarsıntılar zuhurundan kurtulmuştur

General Antonesco

Gazette de Lausanne «Bir çıkmaz» başlığı altında isyandan sonra Rumanya» hakkında aşağıdaki makaleyi neşretmiştir:

General Antonesco Demirmuhafızlar isyanını bastıralı bir ay oldu. 21, 22 ve 23 ikincikânun günleri yeni Rumanya tarihinin belki en karanlık sahifelerini teşkil edecektir. O günlerde korkunç bir zulüm dalgası memleket üzerine çökmüştü. Müesses, romantik ruhlu Codreanu tarafından tebşir edilen umumî halâs yerine, lejyoner idaresi iktidar mevkiine geçer geçmez bir haydut çetesi haline inkılâp ederek memleketi kana boyamıştır. Yahudiler onar onar götürülerek Belediye mezbahasında balta ve bıçaklarla boğazlanmıştır. O günlerde mağazalar yağma ediliyor ve masum insanların evleri ateşe veriliyordu. Bükreş civarında iki orman vahşiyane bir şekilde parçalanmış cesetlerle dolmuştu. Bunlara belki pek güç inanılabilir, fakat maalesef tamamile hakikattir.

General Antonesco bugün galip gelerek vaziyete hâkim olmuştur. Fakat bu zafer dahilde hakikî sulh ve istikrarı temin ederek millî kalkınma için zaruri olan şartları yaratabilecek midir?

Rumanyanın dahilî vaziyetini hakkile takdir edebilmek için âsilerin muzaffer almalarına ramak kalmış olduğunu unutmamak lâzımdır. General Antonesconun arkasında yalnız ordu değil, efkârı umumiye de bulunuyordu. Filhakika isyandan bir ay evvel 64 General Antonescoya bir muhtıra vererek Demirmuhafızlar teşkilâtının tasfiyesini talep etmişlerdi. Efkârı umumiye de, General Antonesconun haricî siyasetine karşı açıkça ihtiyatkâr davranmakla beraber, lejyoner kâbustan kurtulmak için bu buhranlı günlerde kendisine tamamile muzaheret etmiştir. Buna rağmen General Antonesconun vaziyeti bir aralık fazlaca sarsılmıştır. Çünkü halk menfi vaziyette kalmıya mahkûmdu ve ancak manevî bir muzaheret gösterebiliyordu. Biribirini takip eden rejimler çok evveldenberi bütün müstakil siyasî teşekkülleri ilga ederek halkı siyasî mücadelelerden uzaklaştırmıya çalışmıştır. Bu sebeple memlekette hükûmete yardım edebilecek teşkilâtlanmış hiçbir unsur mevcut bulunmuyordu. Vakıâ ordu vardı ve bu ordu elîm vazifesini çok dürüst bir şekilde yapmıştır. Fakat tam zamanında Alman müdahalesi olmasaydı mücadele kimbilir daha ne kadar sürecekti?

İsyanın ilk iki günü zarfında âsiler bütün memlekete hâkim olmuşlardır. Hattâ Bükreşte Başvekil General Antonesco Başvekâlet dairesinde 48 saat muhasara altında kalmıştır. İşte o zaman yâni 22/23 ikincikânun gecesi Rumanyadaki Alman ordusu, kendi kuvvetleri isyanı bastırmıya kâfi gelmediği takdirde, Rumanya hükûmetinin emrine âmade olmak hususunda talimat almıştı. Alman subayları tarafından bizzat ve derhal âsilere bildirilen bu emir hemen tesirini gösterdi. Demirmuhafızlar, General Antonesconun bir ay evvel Hitleri görmek üzere Berchtesgadene beyhude gitmemiş olduğunu anladılar.

General Antonesco da bu şartlar altında elde ettiği feci zaferin dahilde devamlı bir hal çaresi teşkil etmediğini pek çabuk anladı. Asayiş çok şiddetli emniyet tedbirleri sayesinde iade edildi ve 10.000 kadar âsi hapsedildi. Fakat milletin samimî işbirliğini ve itimadını kazanmaktan ibaret olan asıl mesele halledilmiş değildir.

Bundan evvelki yazılarımızdan birinde de ısrarla söylediğimiz gibi Rumanyada Almanlarla işbirliği yapmıya hazır olanlar lejyonerlerden ibaretti. Eski hükûmet şekil ve ananelerine bağlı bulunan ve liberal ve milliyetçi çiftçi adlarını taşıyan iki parti teşkilâtına mensup olan milletin büyük ekseriyeti, millî topraklardan üçte birinin harpsiz terkedilmiş olmasından mütevellit derin bir infialle sakit ve ihtiyatkâr durmaktadır. Diğer taraftan General Antonesco Mihver davasını benimsiyen yegâne adam olduğu için totaliter rejim Rumanyada tutunabilecek ve Mihver tarafından kabul edilecek tek rejimdi.

Lâkin şimdi totaliter mefkûrenin Rumanyada tamamile yıkıldığına şahit oluyoruz. Kral Carol tarafından 1938 şubatında, ilk totaliter tecrübesi Mihverin Viyana hakem kararile Rumanya hudutlarına indirdiği darbe ile yıkılmıştır. Bu, halk kütleleri arasında hiçbir teşkilâta istinat etmiyen ve bir diktatör kral tarafından millete cebren kabul ettirilen yukarıdan aşağıya doğru tanzim edilmiş bir totaliter rejimdi.

Demirmuhafızlar iktidar mevkiine gelir gelmez, içtimaî adalete ve milletin manevî kalkınmasına mütedair programları sayesinde kazanmış oldukları büyük teveccühe güvenerek kütleleri teşkilâtlandırmak suretile totaliter bir sistem yaratmıya çalıştılar. Aşağıdan başlıyarak devlet teşkilâtının en yüksek makamlarına kadar her şeyi rejimlerine göre tanzim etmek istediler. Fakat bu teşebbüs de, son hâdiselerin isbat ettiği gibi, birincisi kadar meşum oldu.

General Antonesco vaziyeti çabuk kavradı. Fakat memleketi diktatörce idare etmiye mahkûm olduğu cihetle felâketten, hiç olmazsa zavahiri kurtarmıya çalıştı. Bunun için âsilere iyi muamele edilmesini emretti. Filhakika hiç ölüm cezası verilmemiştir. General Antonesco bir baba lisanile memlekete yaptığı hitaplarda mücrimleri tekdir etmekle beraber, şefler müstesna olmak üzere bütün lejyonerlere af ve unutmak vaadetti. Bunun için koyduğu şart âsilerin kendisine ve tesis etmek istediği yeni lejyona namuskârane bir surette iltihak etmelerinden ibarettir. General bazı âsi şeflerle müzakereye bile girişti. Fakat teklifleri her tarafta reddedildi. General Antonesco, plânının kat'î surette akamete uğradığını ancak üç hafta kaybettikten sonra anlıyabildi ve 17 şubatta, beş ay evvel Rumanyada «Millî lejyoner» devleti tesis eden kendi kararnamesini kendisi ilga etti.

Eylûl 1940 da ilga edilmiş olan eski anayasanın yerine geçen bu başlıca kararnameyi ilga ederken General Antonesco yalnız kalıyordu. Eski demokrat şeflerden milliyetçi çiftçi parti reisi Banui ile liberallerin reisi Bratiano ve bilhassa birincisi memlekette büyük bir manevî nüfuza sahip bulunmaktadırlar. İşte bunlar teşriki mesai teklifini reddettiler ve reddetmelerine sebep olarak Alman kıtalarının mevcudiyetini gösterdiler.

Binaenaleyh General tek başına işin içinden çıkmak mecburiyetindedir. Memleketinin siyasî hayatına nasıl bir istikamet verebileceği meçhuldür. Rumanya Balkanlarda tasavvur edilen geniş harekât için bir Alman askerî üssü haline getirilmiş bulunuyor. Asayiş örfî idare ve polis tedbirlerile behemehal temin olunacaktır. Demirmuhafızlar hezimetlerinin intikamını almak için bazı suikasdlar tertibinden geri kalmıyacaklardır. Fakat âsayiş, dediğimiz gibi, askerî kuvvetler tarafından mutlaka temin edilecektir. Bu pek yakın bir istikbale taallûk eden noktadır.

Lâkin bilâhare, Rumanyara, milletin karakteri, ananeleri ve memleketin dahilî bünyesile kabili telif olmıyan bir haricî politika takip edildiği için dahilî sarsıntılar zuhurundan da korkulur. Kral Carol demokrat partilerin kuvvet ve âhengini ciddî surette bozmuştur. Şimdi de totaliter rejim iflâs etmektedir. Şu halde selâmeti nerede aramalı?

Bizce Rumanyanın istikbali oldukça muzlimdir. (A.A.)

İngiltereye yeni bir topçu kıtası geldi

Londra, 20 (A.A.) — Yeni bir Terre-Neuve topçu kıtası, dün İngilterenin garp sahilinde bir limana gelmiştir.

Ankara Radyosunun Rumca neşriyatı

Ankara, 20 (A.A.) — Ankara radyosu yarın, 21 mart tarihinden itibaren yeniden Rumca emisyonlarına başlıyacaktır. Emisyonlar günde iki defa saat 12,45 ve 21,45 de yapılacaktır.

Macaristanda un vesika ile verilecek

Budapeşte, 20 (A.A.) — Stefani: 25 marttan itibaren Macaristanda un vesika ile satılacaktır. Adam başına haftada 200 gram un veya makarna verilecektir.

Terfi eden hâkimlerimiz

Ankar, 20 (Hususî) — Adliye Vekâleti tarafından hazırlanıp yüksek tasdika iktiran eden hâkimler ve müddeiumumîler arasındaki yeni tayin ve terfileri gösteren kararnamenin baş tarafını dün nezretmiştik. Bugün de 70 liraya terfi edenlerin listesini veriyoruz:

Kırklareli Asliye Ceza Hâkimliğine İstanbul Sulh Hâkimi Emin Ultay, İzmir Ceza Hâkimliğine İzmir Sulh Hâkimi Ahmet Meriç, Eskişehir Müddeiumumîliğine Adliye Müfettişi Rahmi Esen, Balya Hâkimliğine Balıkesir Hâkimi Nuri Tümer, İstanbul Asliye Hukuk Hâkimi Sünusi Ercan, Kütahya Müddeiumumîliğine Adliye Müfettişi Kâzım Akyol, Üsküdar Hâkimliğine Adliye Müfettişi Rauf Dildar, Edremit Hukuk Hâkimliğine İzmir Sulh Hâkimi Kâzım Akşit, Temyiz Mahkemesi RaRportörü Zühtü Yüceoğlu, Adana Asliye Ceza Hâkimi Tevfik Özdül, Mecitözü Hukuk Hâkimliğine, Yozgat Sulh Hâkimi Fehmi Ünal, Kars Asliye Hukuk Hâkimi Sami Akyaman, Tekirdağ Kadastro Hâkimliğine, Bursa Sulh Hâkimi Etem Tezer, Seyitgazi Hâkimi Emin Altınay, Bandırma Asliye Ceza Hâkimliğine Ankara Sorgu Hâkimi Necati Yılmaz, Trabzon Hâkimi Rahmi Anlı, Antakya Hukuk Hâkimi Sadık Taşkın, Manisa Müddeiumumîliğine İstanbul Sulh Hâkimlerinden Muhlis Tümay, Lüleburgaz Hâkimi Refet Anül, Serik Hâkimi Faik Esen, Ünye Ceza Hâkimi Rıza Orhon, Sarıkamış Hâkimi Reşat Akkuş, Sivrihisar Hâkimi Fehmi İnal, Akşehir Hâkimi Cemil Toköz, Çorum Hukuk Hâkimi Fasih Onaran, Karaman Hâkimi Hayri Aksoy, Tekirdağ Hukuk Hâkimi İsmet Şen, Karamürsel Hâkimi Refik Behlûl, Başmüddeiumumî Muavinliğine Ankara Başmuavini Hüseyin Temfazlı, Elâzığ Müddeiumumîsi Nuri Erenler, Adapazarı Mücddeiumumîsi Nusret Tunçer, Burhaniye Müddeiumumîsi Hilmi Filoğulları, Malatya Müddeiumumîsi Zeki Bilgin; Şebinkarahisar Ağır Ceza Reisi Fazıl Gök, İstanbul Kadastro Hâkimliğine Balıkesir Hâkimi Ekrem Kadav ve Malatya Ağır Ceza Reisliğine Giresun Ceza Hâkimi Kâzım Ünal.

Mannerheim hasta

Helsinki, 20 (A.A.) — 72 yaşında olan Mareşal Mannerheim birkaç gündenberi hastadır.

KÂH dünden bugünden

Bir dokun; bin ah dinle..

«Türk Basın Birliği» Ankara ve İstanbulda her sene birer suare veriyor ve bu toplantılara memleketin en mümtaz zümresi şitap ederek hergün yazılarını okuduğu gazetecilerle bir arada konuşuyor, anlaşıyor ve hep birlikte eğleniyor. Cümhuriyet devri gazeteciliği kendine lâyık şeref mevkiini aldı. Artık bugün gazeteciliğimiz müstakar bir meslektir, kuvvetli istikbali var.

Yüz on senelik hayatı içinde, gazeteciliğimiz ne garip cilvelere sahne olmamıştır ve bu sahneden ne şahıslar ve şahsiyetler geçmemiştir? Hiçbir mesleğin tarihinde bulunmıyan ibret sahifelerini ancak bu mesleğin geçmişi arasında bulabiliriz.

Devlet tarafından kurulan ilk gazeteyi takiben, şahıslar tarafından asıl gazeteciliğimizin kuruluşuna ait safhalar cidden tetkike değer şeylerdir. Bizde ilk fikir ve haber gazeteciliği kuruluncıya kadar, gazetelerimiz bir nevi vakanüvis tarihi parçası idi. O zaman gazetecilik için lâzım olan kudret, gazeteler haftalık olduklarından dolayı, zaten bayatlamış olan bir haberi günün beğendiği üslûpla beyan edebilmekten ibaretti.

Binaenaleyh o günlerin gazeteciliğine daha ziyade şair ve edipler hâkim olmuşlar, hattâ muharrir veya başmuharrir değil, kâtiplik ve serkâtiplik unvanlarile gazetelerin yazı işlerini idare etmişlerdir.

Bahsettiğim vakitlere ait bu şahsiyetlerden ikisi, meslek tarihinin vesikaları arasından daima kendilerini göstermektedirler.

Bunlar her cihetten biribirine benziyen bir çifttir; ikisi de ayni iktidarda, ikisi de aile vaziyetlerinin kötü şeraitine rağmen kendi kendini yetiştirmiş, ikisi de ayni devlet kapısından gelme, ikisi de ayni meşrepte, ikisi de ayni zamanda ayni gazeteye intisap etmişler, ikisi de ayni sene dünyadan göçmüşler. Hayatları o kadar biribirine benziyor ki, bu cihet bile kendilerile alâkadar olmıya değer.

Namık Kemal, Ebüzziya Tevfik, Ahmet Rasim ve diğer birçok zevat bunların tercümei halleri üzerinde durmuşlardır. Fakat, muhterem Mahmut Kemal İnal, «son asır Türk şairleri» adlı güzel eserinde hayatlarına ait malûmatı bir araya toplamakla daha iyi bir hizmet yapmış.

Âli Ali Efendi, bir kahvecinin oğlu idi. Kendi kendini yetiştirdi. Divan kaleminde ve mühimme odasında memurdu. Bir aralık Şama gitti ve avdetinde Meclisi Muhasebei Maliye kalemine girdi. Tabiati memurluk disiplini ile uyuşamıyan bir insandı. Oradan da ayrılarak «Ceridei Havadis» muharrirliğine geldi. İyi bir şairdi, hattâ Ziya Paşa kendisini «şairi yegâne» diye methetmişti.

Hafız Müşfik, bir esircinin oğlu idi. Bilgisini hiçbir hocaya borçlu değildi. Sadaret Mektubî kalemi hulefasındandı. Âmedî kalemine memur edilmesini beklerken Sadrazam Âli Paşa kendi damadını oraya kayırmasından dolayı kızdı ve çekilerek «Ceridei Havadis» gazetesine geldi, Serkâtip (tahrir müdürü) oldu.

Âli Efendinin tabolunmamış şiirleri küçük bir yekûn yapar.

Neşve tahsil ettiğin sager de senden gamlıdır,
Bir dokun bin ah dinle kâsei fağfurdan.

Beyti onundur ve «Hançerli hanım» adlı bir hikâyesi de matbudur.

Hafız Müşfikin bazı eserleri (Müşfikname) isimli bir hitapçıkta toplanmıştır.

Âli ve Müşfik «Ceridei Havadis» te 1268 - 1272 senelerinde çalıştılar.

Cevdet Paşa, «Maruzat» ında Hafız Müşfikten bahsederken şöyle demektedir: «... Kalemi terketti. Envai mevaid ile irzaya çalışıldı ise de kabul etmedi. Ceridei Havadis serkitabetini ihtiyar ile Çörçil'in ceridehanesine postu serdi. Ol vaktin üdebası onun başında toplandı. Ceridehane bir encümeni üdeba oldu ve daha doğrusu Jöntürk namını alan gençlere bir yuva oldu. Pek münşiyane ve mahirane bendler ve ilhamlı fıkralar yazmıya başlamalarile Ceridei Havadis evvelkinden ziyade şöhret ve itibar buldu.»

Her ikisinin de, görülüyor ki cidden tetkike değer tarafları vardır. Fakat, günlerinin kıymeti olmalarına rağmen her ikisi de içkiye fazla rağbet ederlerdi, hattâ Âli esrar da çekerdi. Fazla işret Âliyi sefil ve perişan bir halde 1273 senesinde verem döşeğinde öldürdü. Müşfik de son senelerinde aklını oynatarak başında bir mevlevî sikkesi, arkasında bir aba olduğu halde sokaklarda

(Devamı sahife 5, sütun 1 de)

Hikâye — Yatağın altındaki adam

A. Averçenko'dan çeviren: **Orhan Karaca**

Kuroslepov tiyatroya gitti. Primadonnanın hastalığından dolayı oyun oynanmıyordu. O, saat on bir yerine, sekizde eve döndü. Karısı onu mutad harici bir sevinçle karşıladı. Fakat bu, onun pek hoşuna gitmedi. Sağa ve sola baktı ve ciddiyetle:

«Yatağın altındaki şu ayaklar kimin?» dedi.

Karısı «Onlar ayak değil» diye gülerek cevap verdi, «onlar yatağın altına attığın ayakkabıların!»

«Onlar benim ayakkabılarım di - yorsun ha? Çok güzel. Şimdi onlara bir kurşun sıkayım mı?»

Yatak altında garip bir hışırtı duyuldu, bir delikanlı timsah gibi sürünerek çıktı.

Kuroslepov gence «Baştanbaşa tozlanmışsınız,» dedi ve ilâve etti: «Siz de kimsiniz?»

Genç adam sustu.

«Niye susuyorsunuz? Cevap verin! Öyle zannediyorum ki bunu size sormıya hakkım var! Siz ya bir hırsız, ya bir zampara, yahut ta bir çılgınsınız!»

Bunun üzerine genç adam bir deli rolü yapmıya başladı. Üç defa sıçradı, tek ayak üstüne zıpladı ve kollarını açtı.

Kuroslepov hayretle «Ne yapıyorsunuz?» diye sordu.

«Ben bir kuşum, uçuyorum.»

Kuroslepovun karısı gülmiye başladı.

Genç adam «Burada gülecek ne var?» dedi. «Hasta birisile eğlenmek günahtır.»

Kuroslepov: «Demek siz bir delisiniz, öyle mi?» dedi.

«Ben bir kuşum! Uçuyorum! Pencereyi açın, ben oradan uçacağım.»

Koca «Bana bakın» dedi. «Eğer eve bir kuş gelirse onu kafese korlar. Ben de sizi hapsedeceğim. Belki de siz hiç deli değilsinizdir.»

Genç adam «Evet, ben deliyim!» dedi ve korku ile Kuroslepov'un elindeki bastona baktı. «Ben tehlikesiz bir deliyim.»

«Bunu ancak doktorlar bilir. Katya, timarhaneye telefon et, bir doktorla iki gardiyan gelsin. Çabuk!»

Genç adam «Daha iyisi beni evime gönderin.» dedi. «Ben tehlikesiz bir deliyim ve evde tedavi ediliyorum.»

«Hayır! Bu bütün şehir için bir tehlike olur!»

Doktoru uzun boylu beklediler. Genç adam köşede duruyor ve arasıra bir kuş gibi kanat çırpıyordu.

Nihayet bir doktorla iki gardiyan göründü.

Doktor «Hasta nerede?» diye sordu.

«İşte orada duruyor. Eve biraz erken geldim ve onu karımın yatağı altında buldum. Ona, oraya nasıl geldiğini sordum. O bana, ben deliyim! Ben bir kuşum, diye cevap verdi. Bay doktor, şunu bir muayene edin!»

Doktor bir genç kadına, bir de genç adama baktı, vaziyeti çabuk kavradı ve kendi evinde de genç bir karısı olduğundan dolayı yatağının altında bir ayak bulabilirdi. Doktor evli kadınları baştan çıkaran delikanlılara karşı hiddetliydi. Bilhassa karşısında duran gibi olursa.

Doktor sert bir lisanla «Şu odaya geçin.» dedi. «Sizi bir muayene edeyim!»

Odada genç başka bir rol yapmıya karar verdi. Ellerini göğsüne çaprazladı ve doktora dedi ki:

«Eğer cennete girmek istersen, bana haber ver. Cennetin anahtarları bende.»

Doktor: «Öyleyse cennetin kapıcısı olan melek sensin» dedi.

Genç adam «Bildin» dedi.

«Yalnız beni alâkadar eden şudur: Cennetin kapıcısı olan melek nasıl oldu da karyola altına girdi?»

«Bunlar ilâhi şeylerdir, sorulmaz!»

Doktor, asabî «Yeter!» diye bağırdı. «Şuna deli gömleği giydirin».

Genç adam sapsarı kesilerek: «Rica ederim, bu ne demektir? Sizin buna hakkınız yok!..»

«Hakkım olup olmadığını şimdi görürsünüz! Sizi tecrit odasına kapatacağım... Başınızdan aşağı soğuk su döktüreceğim.»

Genç adam «Hapı yuttuk» diye düşündü, ellerini gardiyanlardan kurtarmıya çalıştı. İş mücadeleye döküldü. Bu sırada genç adam, gülünç bir vaziyete düştü, doktor onu bariz bir keyifle seyrediyordu.

Genç adam, hemen hemen ağlar bir sesle: «Doktor, beni serbest bırakın, size hakikati söyliyeceğim!» diye bağırdı.

«Güzel! Öyleyse onu serbest bırakın! Söyle bakalım!»

«Ben deli değilim!»

«Yabancı bir evde bayanın yatağı altında ne arıyorsun?»

«Bay doktor! Hayat mücadelesi, işsizlik. İnsan her çareye başvurmak mecburiyetinde kalıyor!»

«Bir hırsız mısınız?»

Genç adam sahte bir iç çekme ile: «Evet, dedi. Fakat bu sefer hiçbir şey çalmadım. Bırakın gideyim.»

Doktor «Hayır» dedi. «Ben hırsızlara karışmam!» ve telefonu açtı:

«Allo, Bayan, lûtfen polis komiserliğini verin! Bay Pristov, ben doktor Orlov. Biz bir hırsız yakaladık... Woryonskaya 7, yedinci kapı. Onu tevkif edin.»

Pristov geldiği zaman doktor: «Bu Bayı, Bayanın yatağı altında bulmuşlar. İlkin o, bir deli rolü yaptı. Şimdi de hırsız olduğunu söylüyor.»

Pristov'un da evde genç ve nazlı bir karısı vardı. O: «Bütün gün vazifedeyim ve bu sırada da...» diye düşündü.

Büyük hiddetle onu yakaladı.

«Sana çalmayı gösteririm. Arkadaşların nerede? Söyle! Yoksa...» diye bağırdı.

Ellerini kaldırdı ve genç adam köşeye doğru yıkıldı.

«Bu tadımlığı. bekle delikanlı... Komiserlikte lâstik kamçının ne olduğunu öğreneceksin.»

Genç adam: «Bay Pristov» dedi ve ayaklarının dibine diz çöktü. «Bir hata oldu. Ben hırsız değilim. Ben Bayanın iyi bir tanıdığıyım. Onu ziyarete geldiğim zaman ansızın Bay çıkageldi.»

Pristov: «Hüviyetinizi söyleyin.» dedi.

«Ben avukatım. Otuz beş yaşında ve evliyim. Şimdiye kadar hiçbir mahkûmiyetim yok. Kendimi takdim edebilir miyim? Ben doktor Goltkin! Müşerref oldum!»

Pristov kısaca: «Telefon numaranız?»

Şu ve şu...

Pristov numarayı çevirdi ve telefona şunları söyledi: «Orası Goltkinler mi? Sayın Bayan, siz misiniz? Kocanızı Bayan Kuroslepov'un yatağı altında bulduk. Onu ne yapalım? Lûtfen söyleyin. Öyle mi? Çok güzel.»

Telefonu kapadı ve gülerek: «Sizi eve çağırıyorlar.»

Ön odada Goltkin evin Bayı tarafından çevrildi:

«Sen Katyanın dostusun ha!.. Bir de uçmak istiyordun ha!.. Vogerl? Sen... sen...!» ve onu eşikten aşağı attı. Evde de karısile kavga etti.

Goltkin içini çekerek «Buna da lüzum var mıydı?» diye düşündü. «İnsan yalan söylemeyince böyle kavga ederler! (Prügelu). O halde doğruyu söylememeli. İnsan zarar göre göre akıllanır!.. Artık gelecek sefer..